

Korneć, Grażyna

"Aleksandra z Książąt Czartoryskich Ogińska", Urszula Głowacka-Maksymiuk, Siedlce 2003 : [recenzja]

Szkice Podlaskie 11, 217-218

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Urzuła Głowacka-Maksymiuk, Aleksandra z Książąt Czartoryskich Ogińska, Fundacja Sigillum, Siedlce 2003, ss. 213.

Postać księżnej Aleksandry z Czartoryskich Ogińskiej znana jest nie tylko mieszkańcom Siedlec i Podlasia. Jej sława sięga daleko poza granice miasta, a nawet Polski. Od czasu, kiedy księżna Ogińska objęła w posiadanie niewielkie miasteczko jakim pod koniec XVIII wieku były Siedlce, ranga jego z dnia na dzień znacząco rosła.

Z inicjatywy księżnej powstało w Siedlcach i w okolicach miasta wiele pięknych architektonicznie obiektów. Te, które przetrwały do dzisiaj, niezmiennie cieszą nasze oczy. Sława i ranga miasta rosły też w związku z inną działalnością Aleksandry Ogińskiej. Była ona mecenasem i wielką miłośniczką sztuki, muzyki i teatru. Wokół swojej osoby skupiała wybitnych twórców literatury, poetów, malarzy, polityków i wojskowych. Dzięki pokrewieństwu z królem Stanisławem Augustem Poniatowskim jej wpływy sięgały różnych dziedzin życia, nawet polityki.

Działalność Aleksandry Ogińskiej zawsze miała i ma dla Siedlec i jej mieszkańców ogromne znaczenie, dobrze więc, że dzięki dr Urszuli Głowackiej-Maksymiuk powstała praca, która przybliży nam postać tej wspańskiej, światłej kobiety jaką niewątpliwie była księżna.

Książka wzbudzić może zainteresowanie w szerszych kręgach społeczeństwa, bowiem mimo że opiera się na źródłach archiwalnych, to praca ma charakter osobisty i jest formą utworu literackiego.

Autorka wykorzystała XVIII- wieczne źródła z archiwów polskich, literaturę i pamiętniki z tego okresu. Można powiedzieć, że pod względem merytorycznym powstała ciekawa, nowatorska praca.

Poprzez pryzmat biografii Ogińskiej, dr Głowacka-Maksymiuk ukazuje nie tylko obraz dziejów miasta, ale też kraju w okresie Oświecenia.

W kolejnych rozdziałach pracy przedstawia nam postać księżnej Ogińskiej od jej narodzin, aż do śmierci. Czytelnik poznaje środowisko i koligacje rodzinne księżnej, codzienne życie arystokracji i zwykłych ludzi.

Autorka zamieszcza charakterystyki wielu osób związanych blisko z Aleksandrą Ogińską i jej najbliższymi. Książka zawiera też opisy wystroju wnętrza pałacowych np. pałacu w Wołczynie, jak też obyczajów i zabaw dworskich, wycieczek, widowisk teatralnych, itp.

Drugi rozdział książki przedstawia życie księżnej Aleksandry w okresie jej małżeństwa ze starszym o 19 lat Michałem Antonim Sapiehą, z którym w Słonimiu stworzyła ośrodek skupiający ludzi z kręgu polityki, sztuki, muzyki, teatru.

Następny okres życia księżnej opisany jest w rozdziale pt. „Pani Hetmanowa Ogińska”, gdzie na tle sytuacji politycznej w kraju, obfitującej w ważne wydarzenia historyczne takie jak, wstąpienie na tron Stanisława Augusta Poniatowskiego, zwycięstwo hetmana Ogińskiego w bitwie pod Bezdzieżem, czy klęska pod Stołowiczami, przedstawia nam autorka osobiste przeżycia księżnej, jej działalność w Słonimiu, pobyt w Petersburgu i w Grodnie, gdzie z wielkim zapalem uczestniczyła w życiu publicznym kraju.

Dr Głowacka-Maksymiuk w swojej książce przedstawia też dzieje pałacu w Siedlcach i podkreśla zasługi księżnej przy rozbudowie i doprowadzeniu do świetności tego obiektu oraz otaczającego go parku Aleksandria. Ukazuje czytelnikowi życie pałacu Ogińskich, działalność księżnej i jej zasługi dla miasta i okolic. Zamieszcza opisy ważnych dla Siedlec i pałacu wydarzeń jak wizyty znanych osobistości, m.in. króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Autorka zamieszczając w swojej pracy fotokopie oryginalnych listów, fragmentów pamiętników i innych dokumentów w wierny sposób oddała atmosferę epoki, tak, że czytelnik może odnosić wrażenie uczestniczenia w dziejących się wydarzeniach. Ciekawa narracja sprawia, że książkę czyta się niemal jak powieść historyczną.

Autorka nie ustrzegła się jednak pewnych mankamentów. Wydaje się, że charakterystyka postaci księżnej Aleksandry Ogińskiej przedstawiona została jednostronnie. Niewątpliwie w postaci księżnej dominują cechy pozytywne, ale jako człowiek miała też cechy negatywne, takie jak porywczność, skłonność do intryg, romansów i hazardu. Przedstawienie Ogińskiej jako „człowieka z krwi i kości” uczyniłoby postać jeszcze bardziej wiarygodną.

Mimo, że z założenia książka ma charakter popularnonaukowy, a na końcowych stronach znajduje się wykaz ważniejszych źródeł, opracowań, pamiętników, wspomnień i gazet, to jednak ze względu na wykorzystanie przez autorkę bogatej literatury i dokumentacji historycznej, wskazane byłoby umieszczenie w pracy przypisów.

Książka „Aleksandra z Księżąt Czartoryskich Ogińska” ma ciekawą szatę graficzną. Oprócz wymienionych wcześniej dokumentów, zawiera fotografie rodzinne Czartoryskich i Ogińskich oraz zdjęcia pałacu w Siedlcach. W pracy tej, czytelnik znajdzie również słowniczek genealogiczny krewnych Aleksandry Ogińskiej.

Podsumowując, należy stwierdzić, że otrzymaliśmy bogatą w faktografię książkę, która w sposób znaczący poszerza naszą wiedzę o Siedlcach i ich właścicielce-księżnej Ogińskiej na tle epoki Oświecenia.

Autorka pracy, wykazuje doskonałą znajomość poruszanej problematyki zarówno w aspekcie historycznym jak i merytorycznym, aczkolwiek nie rezygnuje tu ze swobody literackiej fantazji.

Ze względu na swój charakter, książka zainteresuje nie tylko historyków, ale dotrze też z pewnością do mieszkańców Siedlec i do młodych czytelników.

Grażyna Korneć

Instytut Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach